

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Većina.

Utvara nije stranka, govorilo se već od koje godine, ali da je to istina, vidilo se tekom saborskog zasjedanja u Zadru. Ne, nije to stranka, nego skup različitih osoba, koje nemaju u svojoj ukupnosti ništa zajedničkoga do osobnog probitka. Veže ih potreba međusobne zaštite, a inače jedan drugome se gnjavaju do bljuvanja.

Tako barem se u svojoj izkrenosti izvolio izraziti, namu koji ovo pišemo, jedan od „starih“, koji je, a to valja priznati, vladinovac iz osvjedočenja. Nego to međusobno poštivanje njih ne smeta. Jači vezovi ih drže tako čvrsto, da se smatraju jednom cjelinom. Pače ovaj skup nazvao se u saboru većinom, a nazvao ga je tako čovjek, koji ne samo da nema većine, nego nema u obće ni izbornika.

Odgovoreno mu je, da većine u saboru nema, i on je to morao priznati izjavivši, da govori o relativnoj većini. Nu ni te relativne većine nema čeljad, koja silom hoće da gospodari Dalmacijom.

Da imaš većinu u današnje doba valja imati za sobom izbornike, valja zastupati većinu izbornih kotara, valja imati pristaša, valja imati stranku u narodu.

A svega toga tu nema. Jer evo: Kotar Zadarski, kotar Šibenski, kotar Sinjski, kotar Imotski zastupani su po pravašima. Nadodaj još ovom Makarsku, onda vanjske občine Dubrovačke, i imaš 9 pravaških zastupnika.

Ako ovima pribrojimo 4 zastupnika od samostalne organizacije, imademo 13 zastupnika, koji ne pripadaju onom skupu, koji se nazivlje većinom.

Taj skup je pak bio biran u gradu Spljetu, u vanjskim občinama Spljeta i na otocim Braču i Hvaru, te u Vrhgorcu.

U Vrhgorcu znamo kako je išlo i kako idje već ima 15 godina; na otocim pravaši su podlegli sa 3—4 glasa; u Spljetu i okolici znamo svi kako se biralo.

Prikupimo li sve u jedno, izlazi da je utvara stvorena, umjetno sačinjena samo iz sreza veleposrednika i trgovačke komore spljetske, a iz puka da nema za sobom i za sebe nego one koji zavise od raznih vlasti.

Utvara i kad bi što predstavljala i kad bi koju zastupala, ne predstavlja i ne zastupa ni 1/2 Dalmacije. Nu ona ne predstavlja i ne zastupa ni toliko, nego samo sebe i svoje interese.

Većinu, ogromnu većinu Dalmacije zastupa u saboru manjina, jer tu je sva Dalmacija zastupana osim Spljeta i okolice.

Nego i ne pazet na to ta tobožnja većina broji bez predsjednika sabora samo 14 osoba.

Četnaest ljudi pak izabranih na način već poznat, izabranih što silom, što iz sreza veleposrednika i trg. komore, gdje se zna da ne odličeju nego već proslavljena splicanistika, ovih četnaest ljudi za gospodarilo je u zadnjem saboru Dalmacijom na način uprav nedostojan. Nametnuto se cijeloj Dalmaciji tako da je upravu zemlje preuzelo bez stida i protuzakonito.

O upravi zemlje govorit ćemo drugom zgodom, a sada samo napominjemo da je 14 ljudi pridržalo svojih pet u zemaljski odbor, a trinaest koji zastupaju cijelu može se reći Dalmaciju, nemaju u upravi zemlje ni jednoga svog predstavnika.

Kako je došlo do toga raztumačit ćemo, a sada puštamo javnosti nek razmišlja nad ovom pojavom, koja je dostojni plod one stranke, koja nema od stranke ništa drugo nego ime.

Ovog puta samo još jedno, ima 5—6 godina da se govori o promjeni izbornog reda. Ima 5—6 godina da je pače iz redova utvare bila navištena promjena tog izbornog reda i to kao da bi oni htjeli uvesti obće pravo glasa.

Zadnje saborisanje je dokazalo da je to bila samo obsjena, jer ljudi utvare znadu da je takovom promjenom izgubili sve što drže u svojim šakama. Promjena izbornog reda u onom smislu značila bi razpljuče utvare, pa s toga

oni već ustaju u saboru za čim većim suženjem izbornog prava. Oni su se već među sobom sporazumili da te promjene ne smije biti, nego da sve mora ostati pri starom. I kurije, i razdioba kotara i porez i sve što je glavno da zadržje današnji položaj.

Vidi se izgubljenici se hvataju čega mogu, ali da li će im uspjeli urota, koju je sklopio mržnja i samozivstvo, to će se viditi.

O vladinom pridizanju poljodjelstva.

Govor dr. M. Drinkovića izrečen dne 11. o. mj. u proračunskoj razpravi poljodjeljske zem. zaklade (po stenografičnom izvješću).

Gospodo! kao izvjestitelj morao bih se osvrnuti na govore predgovornika, ali već prije sam rekao g. predsjedniku, da ću također i ja u ovoj razpravi sudjelovati, da iznesem svoje posebne nazore i svoje vidike.

U ovoj poljodjeljskoj zemlji, kao što je Dalmacija, proračunska razprava poljodjeljske zaklade morala bi biti najvažnija razprava u ovom saboru.

Ta razprava morala bi biti važna i radi predmeta i radi svote i radi načina, kako se ta svota ulaže u dobro našega puka. Ali kod nas manjkaju svi uvjeti proračuna osim rieči. Mi novaca nemamo, o načinu uporabe novca ne odlučivamo, a o visini svote nas nitko i ne pita. Radi se bez nas i proti nama, kako se hoće i kad se hoće.

Slika i prilika naših odnošaja upravu je ova naša poljodjeljska zaklada, o kojoj su se razni govornici već izjavili. Ja mislim, da nevoljnije, siromašnije — da ne rečem — sramotnije zaklade nema pod kapom nebeskom. Nego i kad bi ovoj nevoljnjoj zakladi još pridodali sve, što je iz drugih zaklada uloženo bilo, u poboljšanje poljodjelstva kao takovoga, bilo u obće poljodjelstva, za vode, zadrugarstvo i t. d. pa i same zajmove za obnovu našeg vinogradarstva, jedva bi dosegli svotu od 230.000 kruna. Vidite, to je preveć lukavna svota za jednu zemlju, tako lukavna, da bi ona sama bila dostatna da pokaze našu pripadnost od tuđinskog gospodara.

Pri ovakvim prilikama naravno je, da nam taj gospodar mora kaddaka dobaciti po koju kost. I dobaciva nam ju evo ove zadnje 2—3 godine izgleda prilično mnogo, jer se radi o kojem milijunu. U istinu da nam daje od svoga lepa svota, nu ja kažem da nam ne dava ni stoti dio one svote, koju nam je dužna dati. Časni zast. Lupis već je jutros izjavio, da mi nismo pasivna zemlja, da smo mi od koristi ovoj monarhiji. A da imam podatke, ja bi bio spravan dokazati, da čiste koristi u neizravnom i izravnom porazu ima država od nas najmanje do 30 milijuna. Kad nam dakle dobaci ona 2, 3, 4 milijuna, to je prosto liharstvo države nad narodom. I pri ovakovom prostom liharstvu dolaze nam pa nam poručuju, da hoće te ponovno osvajaju Dalmaciju. Ne samo, već u Beču poluslužbeni list prieti našim zastupnicima mandatom, našoj zemlji represalijama, ako ne bi htjeli pogaziti obraz i slušati vladu. Ja niasam zvan, da branim te zastupnike, ali znam, da je to stara igra bečke vlade prema onoj Machlavelovoj, da treba najprije osiromašiti narod ako ćeš da mu gospodarisi. Nu tu igru mi poznamo: Mi znamo, da je naše nama oteto, pa kolikogod tražiti, kolikogod mi dobili, znamo, da dobivamo ništa drugo nego svoje. Znamo i to, da će nam što je naše biti povraćeno samo onda, kad budemo znali i mogli gospodariti u našoj zemlji kao gospodari u svojoj kući.

I kad ovo sve znamo, pa kad vlada dodje i kaže: Evo vidite, što ja radim za vas, mi se ne razvičemo ali joj se i neklanjam, nego ostajemo, gdje smo bili i odgovaramo joj: što radiš malo je, što činiš nije vrijedno, a što se nadaš, što namjeravaš, nije moguće. Jer mi smo Hrvati, a kao Hrvati smo odlučili u ovoj zemlji živjeti svojim životom, a ne tuđim, a najmanje pak za kukavac novac, koji ne odgovara kamatinu onoga novca, što ga mi državi dajemo.

Ja bih svojim mogao svršiti. Ali mi ovdje imademo evo „Magnu chartu“ vis. vlade, pa

ćete meni kao izvjestitelju dopustiti, da se obazrem na ono, što nam ona poručuje. Počnimo sa vinogradarstvom.

Zna se, da je filoksera uništila više od 3/5 Dalmacije, da je došla već u cijelu sjevernu Dalmaciju, da je uhvatila Trogir, Sinj, čak i Grohote na Šolti, da je dakle prešla i na otoke, te je već skoro osnovana ona sumnja, da je bila tamo importirana od onih rasadnika, koji se inače zovu quarantine rasadnici. I onda se hvali vis. vlada, da je njezina djelatnost glede obnove vinograda i obskrbljivanja američanskom lozom i u upućivan ja pučanstva u gojbihi američanske loze u podpunom cvatu. Hvali se nadalje, da je za g. 1909. uz plaću od 3 K za 1000 ključica, 7 kruna za 1000 korenjaka i 120 kruna za 1000 navrtaka podielila:

Ključica	2,040.795 kom.
Korenjaka	91.090 „
Navrtaka	ništa.
A besplatno:	
Ključica	5,702.900 kom.
Korenjaka	69.140 „
Navrtaka	22.083 „

I onda, naravna je stvar, dalje hvali sam sebe, i završuje:

„Obskrbljivanje pučanstva potrebitom američanskom lozom razvilo se toliko, da su radi nestašice iste prestale prije običajne tužbe. Čuju se i danas obzirno na obskrbljivanje korenjaka, nu pošto se vrlo uspješno i sigurno dade raditi i sa ključicama, a tih je za svakoga zanimaka bilo dosta, odnosi prigovori su obično neosnovani.“

Ja držim, da nijedna vlada, koja do sebe drži, ne bi ovo napisala. Ja znam, da nije dostato, što vlada daje, a poznam ljude, koji pitaju loza a ne dobivaju, šalju uovac, a novac im se vraća. Na taj način često leži utam obradjena zemlja, a tko to neće, prisiljen je da naručuje iz vana, pa novac koji bi se ovdje potrošio ide u tuđinu. Vi se hvalite sa nekoliko milijuna ključica i kažeš da se može raditi i sa ključicama kao i sa korenjacima. To nije istina. Raditi s korenjacima dobit je za težaka od 2 godine, raditi navrutnom lozom te dobit od 3 godine. Nego naravno ta prištednja na vremenu i na radnji, kako vlada misli, nije za našeg čovjeka, jer da bi se naučio lihenčarenju: Za našeg čovjeka izgubit 1—3 godine da je ništa.

Medjutim tako ne misli vlada drugovdje. Dolnja Austrija je po vinorodnom zemljištu manja od Dalmacije, a i bogatija je, pa ipak ondje će se ove godine razdieliti 22 milijuna, što ključica što žilavica američanske loze, među kojima ima do 2,000,000 navrute loze. (Marović: a u nas?) U nas kao u nas, premda je u nas do 80,000 hkt., a u Austriji samo 40,000 zemljišta. Dakle dok se u zemlji bogatijoj i za polovicu manjoj dieli na milijune svakovrstnih loza, na milijune bezkamatnih zajmova itd., pitam ja vladu: koliko ima razpoloživih loza za Dalmaciju, koliko ona ima za našeg težaka žilavica, koliko navrnutih loza?

Na ovaj upit mogao bi sam odgovoriti. Od navrnutih loza u nas se i ne dieli, a od onoga što se dieli ne vriedi ni deset dio, tako da ima veoma mnogo ljudi koji u obće radije kupuju vana što vriedi, nego da uzimlju od vlade što ne vriedi. I ja sam pomogao kupovati, pa znam što našu čeljad na to nagoni. Za stalno nije to ni obiet, a ni toliko hvaljena vladina briga, nego je po sriedi ljuta nužda i nemar i nehaj i neznanje vlade. I kad sve to znamo, dolazi nam eto vlada pa kaže da nema lužaba.

Na ovom iznašašću ja vladi čestitam. A da vlada na polju vinogradarstva ne radi kako treba najbolje dokaziva posao sa bezkamatnim zajmovima.

Gospodo, ko hoće da diže i podiže vinogradarstvo i propalu lozu treba da zna pomoći novcem ovom našem upropaćenom težaku. God. 1907. odlučilo se je u tu svrhu u ovom saboru davati bezkamatne zajmove u filokserom zaraženim krajevima, a do danas se nije razdielilo ni novčića. Občevali ste 600.000 K, učinili ste, da vam občine zajamče svaki bezkamatni zajam. Občine su se obvezale, da primaju na se odgovornost, da će izplatiti dug prema državi. I

nakon svega toga niste učinili ništa, nego sada nakon tri godine poručujete, da šaljete odnose molbe bečkom ministarstvu neka ono razvodi.

Tako vi postupate sa našim težakom, a sa onim njemačkim znadete drugačije, jer ste mu podielili na milijune samo da uzmogne obnoviti vinograde. Kod nas vam se ne žuri, a i ne žalite ako propadamo.

Tri godine su prošle, pa će proći ja mislim još i deset, a da od toga ne bude ništa, jer ja držim, da je akcija vladina, o kojoj se toliko govori, na vrbi sviralu, jer državne kase nemaju toliko novaca, da bi ga moge nam davati, pošto su ga potrošile u druge svrhe. (Dr. Tresić: Za topevle?) Za Bosnu baš u času kad je kod nas vladala uslied suše velika nevolja.

Sad sam eto došao baš na oskudicu krme. G. Dr. Marović je toliko o ovom pitanju govorio, da ja ne bi trebao. I u tom pogledu ni neću, nego ću govoriti o drugoj jednoj stvari, a to je ova. Gosp. vladin izvjestitelj obavjestio nas je, koliko je potrošeno i koliko je kilograma komu dano. Ja ću to malo drugačije ponoviti radi druge svrhe, koju ću kasnije kazati.

Dakle kako je poznato vlada je priskočila u pomoć sa 200.000 K, pokrajina su 10.000 u svrhu da se nabavi píce, te ju se podieli siromašnijem pučanstvu uz sniženu cijenu.

Pa što se dogodilo?

Evo (čita): „Dok je množina pukih siromaka ostala praznih ruka, jer ih nije mogla zapasti vladina milostinja dielile su se ogromne količine siena i mekinja bogatašima i siromašijem savjeticima Zottija. Na taj način primiše: Giov. Mestrovich di Antonio iz Zadra 10.000 kg. siena i 1500 kg. mekinja. Marusich Antonio iz Zadra 10.000 kg. mekinja i 7000 kg. siena; Ivan Meleda 200 kg. siena i 3000 kg. mekinja; Giovanni Battara iz Zadra isto 10.000 kg. siena i 5000 kg. mekinja i t. d.“

Kad čitamo imena ovih bogatih posjednika i trgovaca, te velike količine siena i mekinja, koje su im udjele, pa kad pomislimo na onaj veliki broj siromaka, kojima blago od gladi skapa, a da ih nije dotekla vladina pripomoć, ne možemo, a da se ne zgražamo očitju nepravdi pitajuć vladu, gdje je pravica? Gdje je duševnost savjeticima Zottija? Čim on opravdava ovaj njegov postupak?

A najljepše je u cijeloj ovoj škandaloznoj stvari i karakteristično u predmetu još to, što je Battara prodao vladi mnogo siena i mekinja za skupe novce, a vlada mu je udjeljivala kao milostinju isto sieno i mekinje uz sniženu cijenu, da ga može po drugi put skupo prodati istoj vladu.“

Iz cijele ove gnjusne stvari sledilo je, da se je potrošilo više nego je bilo određeno, pak da se pokrpie ono, što se je potrošilo više razdielivalo siena, dobavilo je namjesticstvo novu pripomoć od 80.000 K, u svrhu da se podieli medju pučanstvu u krmi. Medjutim tih 80.000 K nije se nikom razdielilo, nego je to služilo za pokriće manjke već potrošenog od poljodjeljske poslovnice. A taj manjak je trebalo pokriti, kad je poslovnica imala biti predana od namjesticstva poljodjeljskom vieću. (Namjest. podpreds. Tončić: Razdielilo se je).

Bilo tako ili ne, ja ću vam samo jedan slučaj ovdje napomenuti, kako je ta poljodjeljska poslovnica radila.

U vladinom izvješću evo stoji ovako (čita): „Pošto je god. 1907. razpačeno 25 vagona galice, bilo je i za g. 1908. naručena ista tolika količina a kako je g. 1908. bila sušna, razpačalo se je samo 10 vagona, a ostala količina ostela je u skladištu. U ime skladištnine, osjeguranja prenoša robe u skladištu i ostale sitne izdatke, izdano je ove god. 12057 K.“

Sad pomislite, filoksera se širi, vinogradi propadaju i oni dobavljaju galice, kao da bi galicu u prvobitnoj količini trebalo rabiti u filokserom zaraženom kraju. Naravna je stvar, da se tu muožinu nije moglo potrošiti. Nu pri takovoj radbi potrošilo se je povrh vriednosti galice tih 12057 K.

To sam htio iztknuti kao dokaz, kako se je tu radio, a spomenuo sam to i još radi jednog drugog posla.

Dočuo sam name iz pouzdanog vrela, da se na namještništvo radi ovih odričica koji su izišli u nekoliko člančica „Hrv. Riječi“ vodi protiv jednom činovniku, dodeljenom poljodjelskom odsjeku na namještništvo iztraga i da protiv njemu služi kao glavni svjedok onaj, koji je ovako uprav liepo poslovao u poslovnicu. Proti tome se čovjeku bez ikakvog dokaza vodi iztraga. A ja mogu ovdje pred celom javnošću izjaviti, da taj čovjek nije nikada ni slova pisao u „Hrv. Riječi“. (Dr. Machiedo: Odmah će ga pustiti na slobodu. Smieh).

Gospodo! Kako u ovom, tako se radi i na ostalom polju gospodarstva. Osvrnut ću se letimice još na voćarstvo, povrtlarstvo i gojibdu cvieća.

U vladinom izvještaju stoji (čita) „Da se cilu djelatnost za unaprijeđenje voćarstva, povrtlarstva i cvjetarstva što moguće više proširi i jednovito provede. Ministarstvo poljodjelstva ovlastilo je namještništvo, da voćarskog tehničara Franu Madera imenuje nadzornikom za voćarstvo i vrtlarstvo, pak je za plaću istoga i za podmirenje odnosnih putnih troškova posebice doznačilo iznos od 6000 K. Rečeni nadzornik nastupio je službu 1. ožujka ove godine, te mu je sada poglavitom zadaćom, da ponajprije točno prouči ovdašnje prilike, prama kojima će tada odnosa djelatnost biti udešena. Ovakvo vi osvjehnute, a vi ste jednostavno doveli ovdje jednog čovjeka, koji vam je nametnut od bečkih ministara, koji ne zna našeg jezika i onda ga izpričavate zato, što podiže toliki novac i tim da se tobože pripravljiva. Naravno stvar, kad što zna, treba da nauči, ali da se zato skupo plaća, to je novo. To je vaš izum. Onaj gospodin, koga ja inače podnipošto ne poznam, istodobno je namještništvo izvjestitelj za voćarstvo i vrtlarstvo; nu pošto ne poznaje hrvatskoga jezika, izvjestitelj je ostao prijašnji činovnik. (Dr. Marović: Tako da za njegov rad drugi!)

Dakle dok ostali činovnici imaju mršave paušale ovaj gospodin je stavljen u IX. razred i dobitva 6000 K. A da i nema druge stramote, u doba jezičnih naredaba, kad se kaže, da ste pohrvatili uzroke, kako možete držati čovjeka koji ne zna naš jezik?

Što se tiče gojenja marve, kaže se u vladinom izvještaju: (Čita) „Za promicanje marvo-gojstva u ovoj godini ministarstvo poljodjelstva stavilo je namještništvo na raspolaganje iznos od K 50.000, od kojih je bilo namijenjeno za gospodarstvo 30.000 K.“

Vlada je već priznala, kako se to po prilici vodi. Tako, da je u Zadru razdijeljeno 13 krava i 4 bika, u Benkovcu 4 krave i 2 bika, u Kninu 4 krave i 3 bika, u Šibeniku 1 krava i 1 bik, u Spljetu 10 krava itd. Ono drugo je sve u maloj količini i ništeto.

Izgleda, da vlada misli unaprijediti stočarstvo, ako pojedincima, bogatašim daje. Medjutim gospodo, vi dajavaj bogatašima, ni najmanje ne unaprijedite stočarstvo i gospodarstvo u obće, nego sve to služi za špekulativne svrhe, n. pr. kao ovdje u Zadru za podmirenje kafana mliekom, što je štetno za pučanstvo, jer bi pučanstvo moglo prodati ono mleko i od toga imati dobiti, a ne bi vlada trebala na taj način činiti konkurenciju pučanstvu. Ako ćete dieliti ili prodati krave i bikove radi unaprijeđenja gojenja marve, onda vi morate dieliti u selima, a ne u gradovima. Posjednici, koji drže kavane i po više kavana u jednom gradu, kao onaj ovdje u Zadru, mogli bi kupiti sve to i bez vas. Ali zaludu prigovori, kad kod nas vlada protekcionizam, a siromaha ne ima tko štiti.

Sad dolazim na melioracije, a izabrat ću baš moj izborni kotar, da vam pokažem koliko ste uradili.

Za vodovode nije se dalo ništa, premda se grade, prem su veoma potrebite. Za bunare ništa, u obće za melioracije ništa, a što je najbolje onda dolazi u vladinom izvještaju ova (čita): Nije se pako radi obilatih drugih radnja moglo još pristupiti riešenju pitanja prosušenja Morinja kod Jadrtoveca.“

Gospodo! 40 ili 50 godina ima da se radi na toj stvari od velike potrebe za preko 40.000 duša i danas vlada dolazi da kaže, da se nije moglo još ništa uraditi!

Što se tiče žrnarstva, također se su neki govornici potužili na rad vladin u tom pravcu, pa se i ja s njima slažem, ali što nisu oni spomenuli, to ću ja.

Gospodo! Kažete da ste izdali do 5600 K godišnje, da ste porazdijelili za sadjenje do 5 milijuna biljaka, a ne kažete, koliko se je tih biljaka uhvatilo, koliko se goleti osušilo, a ja vam kažem, da se nije uhvatilo ni dvadeset dio, jer se posve nesustavno oko toga radi, a nitu su dobre biljke, nitu su se sadile u doba kada treba. Znam da je u kotaru šibenskom bio nazad tri godine učinjen prilično velik trošak radi sadjenja tih va-ših biljka, voćaka šta li, a nijedna se, ni cigla jedna nije primila.

Gospodo sad bi mogao doći na poljodjel-ske škole. I na njih su se skoro svi predgovornici tužili, navlastito na poljodjelsku školu u Spljetu tako da o njoj ne trebam govoriti. Nu prisiljen sam o njoj iznieti barem ono, što je bilo o njoj pisano u „Hrv. Riječi“. Tu se kaže, da je škola lukusud od milijun kruna; da učitelji nisu sposobni; da radnje ne uspejavaju, kemičke analize služe na sramotu itd. Znam da se na mjerodavnom mjestu misli, da je to pisao jedan, koji također podučava u toj školi. Saznao sam ne od njega, nego od drugih, da ga već počinju proganjati. Medjutim mogu Vam kazati, da ni taj čovjek nije u tom sudjelovao kao u obće nit jedan, koji u vašem zavodu radi. Mi imamo drugih ljudi, koji nas o svim poslima obavješćivaju. U ostalom lasno je sve to doznati, ta i sve što se radi danas na namještništvo, osim može biti u polličkoj struci, sutradan se zna na ulici. Pa zašto ćete dakle vi proganjati neudne ljude za to, što je slučajno što vašega ili o vašim poslima napisano u kojem listu? Zašto izražujete, je li taj i taj čovjek to pisao, a ne ćete da izražujete je li istina što je pisano? Zašto ne progonite zlo, nego ljude progonite, koji su neudni? (Dr. Marović: Radi same sumnje! Dr. Tresić: Zalostno je, da ga mi moramo braniti).

Što se tiče naših poljodjelskih škola, one su važne u koliko su kadre podizati poljodjelstvo, u obće naše narodno gospodarstvo, ali da one što podižu, ne može nitko uzvrditi. Osim poljodjel-ske škole u Spljetu, koja ni najmanje ne odgovara svrsi; mi imamo još poljodjeljske škole tako zvane tečajevu u Šibeniku, Trogru itd. Znam, a mislim da bi to mogla znati i vlada, da ovi tečajevi ne odgovaraju svojoj svrsi, nego da kubure, te tako nazaduju, da bi ih možebit radi koristi puka trebalo zatvoriti. Ne odgovaraju pak svrsi ti tečajevi samo zato, jer nemaju dovoljno zemljišta, nemaju prostorija, a morali bi imati uzorne vinograde, prostorije za stratifikaciju loze, rasadnika, loznika za njezgo korenjaka, uzorne kobile, tečaj za voćarstvo, i što bi bilo vrlo potrebno, morali bi imati i tečaj za lugare. Glavna pak mana svih ovih škola jest ta, što nisu nipošto samostalne, nego što zavise od drugih ne gospodarskih škola, tako da im je nadzornik onaj pučkih škola. A da je čovjek koji se razumije u podučavanje djece, nadzornik, poglavica ovakove škole, to je nesmisao. (Dr. Trumbić: Nesmisao je, što ne ima stručnih nadzornika).

Kad ove škole ne odgovaraju svojoj svrsi, mislilo se tomu doskočiti putujućim učiteljima poljodjelstva. Nu oni također ne odgovaraju, jer medju njima ima takovih ljudi, koji ne znaju jezika, a dobivaju ipak veliku plaću. Nego ipak, koliko znam, moram pohvaliti putujuće učitelje, koji u obće rade ozbiljno i marljivo, ali od te radnje nema pravog ploda. Po propisima c. k. namještništva imadu oni podizati uzorne vinograde, uzorne voćnjake, uzorne staje itd., a sve ove uzorne uzore ne može držati siromah, ne može držati jedne siromašno selo. Ovi svi uzorni uzori daju se jednostavno velikim posjednicima, koji onda dobivaju podpore i alat i orudje mukiš i absorbiraju cilu radnju učitelja. A tko time trpi? Vi velite, potrošili smo toliko i toliko, ali uzalud, kad sve ide bogatašu.

Druga je mana, što su putujućim učitelji podvrgnuti c. k. poglavarstvima, a nisu u doticaju s kim bi morali biti: glavnim pokretačima poljodjel-ske radnje, a to bi imale biti zadruge kotarske i pokraj. polj. vieće. Mi imamo polj. vieće, imamo i zadruge ali kako nigdje na svijetu, i zadrugama i poljodjelskom vieću oteto je sve, što bi ono moralo da ima, a samo je ostavljeno može se reći prazno ime. Praznim rukama neda se ništa učiniti, pak ako se neda zadrugam i poljodjelskom vieću što treba da imaju zaludu radnja. Dali ste gospodarstvom vieću poslovnicu, uljarski odsiek, neke subvencije za gospodarske potrebštime, ali to je sve malo, jer ostaje namještništvo vinogardstvo, voćarstvo, stočarstvo, melioracije, a ovo su sve vrlo važne grane narodnog gospodarstva i trebalo bi da one dodju ne samo u ruke strukovne, nego što je glavno u ruke nezavisne i slobodne odgovorne. U drugim zemljama ove su stvari predane zemaljskom odboru, poljodjelskim viećim, ali kod nas toga nema. N. pr. u Češkoj ima poljodjelsko vieće i zemaljski odbor samih kulturno-tehničkih inžinira preko 30, a kod nas imamo jednog jednog, pa i toga mora plaćati zemaljski odbor, a ne namještništvo. I zato kod nas jer je sve burokratizirano, ide sve naopako ili barem ne ide onako, kako bi trebalo.

I prošlih godina se napadao rad vlade i kritizalo njezin nemar, nesposobnost i slična, ali je bilo odgovoreno, da je posve lasno kritizirati, nu da se konkretna ništa ne kaže i da se ne može drukčije raditi, nego što se radi, kad se ne iznaša liek, kako bi se neurednostima i nedostatcima doskočilo. Ja bi bio zato slobodan kazati vam, što o svemu tomu konkretna mislim i kao bi se tomu doskočilo.

I. Trebalo bi, da naša poljodjelska zaklada razpolaze s velikim svotama. Cieti novac, pa i

više, što namještništvo prima od centralne vlade, trebalo bi da bude dodjeljen pokrajnjskoj poljodjelskoj zakladi. To nebi bilo ništa zla. Vlada daje sada namještništvo, a onda bi dala poljodjelskoj zakladi. To nebi bilo nikakav teret, nego — što morate i vi priznati i od čega se morate čuvati — bilo bi oduzeto vladi ono grubo u celjoj ovoj stvari. Barun Chlumecky rekao je javno, da nas vlada mora kupiti, ponovno novcem osvojiti, a to je i za vas i za nas sramotno. Dočim, kad bi se taj novac dao poljodjelskoj zakladi, to bi bilo izlučeno i pomisliti. 2. Činovništvo dodeljeno na namještništvo poljodjelskoj grani, trebalo bi da bude dodeljeno poljodjelskoj zakladi i da bude plaćeno od te autonomne pokrajinske ustanove, odnosno od zemaljskog odbora i od ovoga nadgledano i ovisno. 3. Isto tako trebalo bi učiniti i s putujućim učiteljima, koji bi morali biti pokrajnjski činovnici. Oni bi morali biti dodeljeni ne poglavarstvu, nego raznim kotarskim zadrugama: oni bi bili duša tih zadruga, 4. Uz svaku zadrugu trebalo bi podići po jednu ratarsku poljodjelsku školu sa svim potrebnim zemljištem i namještajem. Te škole imale bi biti posve samostalne i neodvisne od drugih škola, sa posebnim svojim strukovnim nadzornikom.

Gospodo! Ja držim, da bi sve ovo što kažem bilo lasno izvesti, ali u istinu ja ne vjerujem da će se išta učiniti, jer kod nas vlada gleda više na sve drugo, nego na korist i pravi napredak naroda. Kod nas, osim toga, ima još jedna velika mana, osobito u vladinim krugovima, a ta bi bila, da se na razna, vrlo važna mjesta postavljaju nestručnjaci i da je protekcionizam u cvatu. Kad bi to prestalo, moglo bi se krenuti napred i urediti naše poljodjelstvo i naše poljodjeljske institucije kako treba i kako su drugi napredniji učinili. Možda ćemo i mi doći do toga, ali jase tomu tako brzo ne nadam i prepuštam, da se drugi nadaju. Našem čovjeku je još uvijek računati sa činjenicom, da je u svemu i po svemu prepušten sam sebi.

Nego još samo jednu. Ne tražim novca, pa držim da će se sigurno uraditi, ako se preporučiti. Trebalo bi gospodo doskočiti poznatoj nevoji, priekoji potrebi, očuvati uaimne našeg malog posjednika, da ne dieli svoje komade zemljišta, što ina, u male, posve maljušne čestice, koje se više ne mogu prepoznati, i onda također trebalo bi dati našem malom posjedniku mogućnost, ako može, da ove različne malene čestice sjedini u veće. Drugim riećima, trebalo bi ograničiti diobu do jedne stanovite mjere i dati mogućnost, da se male čestice zemljišta ujedine u veće. To bi bilo od velike koristi za pravo narodno gospodarstvo, kako se vidilo kod drugih naroda. Radi toga bi preporučio ovu rezoluciju:

„Daje se nalog zemal. odboru, neka za buduće prvo redovito zasjedanje donese na ustavno pretraganje i odobrenje zakonsku osnovu za provedenje zakona od 7. lipnja 1883 br. 92 d. z. l. o sjedinenju gospodarskog zemljišta i zakona od 1. travnja 1889. br. 52 d. z. l., kojim se uvadaju za gospodarske posjede srednje veličine osobiti propisi za diobu nasljedstva.“ Ja sam s ovim svršio.

Gospodo! Kao izvjestitelj rekao bi još, da ste svi čuli, što se od raznih govornika reklo, i ja mislim da je u velikom dielu bila iznesena gola istina. Rezolucije, koje su gospoda iznieti, ne treba preporučivati, jer se većim dielom preporučuje samo od sebe.

S formalnog gledišta predlažem, da se pređe na specijalan razpravu.

Sabor u Zadru.

Nastavak sjednice od 15. listopada.

Predsjednik nastavlja sjednicu u 6 sati. Sliedi razprava o adresi.

Knežević. Poslie toliko godina neprirodne, uzaludne, bratoubilačke borbe, poslie različitih mnogih trvenja sa našom braćom Hrvatima s ove i s one strane Velebita, došao je evo čas da i predstavnici srbskog naroda na Primorju podnesu na najviše mjesto svoju želju za sjedinenjem Dalmacije sa Hrvatskom i Slavonijom. S toga će ovaj događaj imati za nas osobiti historijski značaj i biti će još čvršća spona izmedju Srba i Hrvata, koji su jedan narod ne samo u Dalmaciji, nego i u svim drugim zemljama gdje oni žive. (Tako je!) S ovim zajedničkim našim aktom mi ne ćemo postići političko ali hoćemo moralno, duševno sjedinenje. A to je već znatan uspjeh.

Izjava, koju mi Srbi podpisujemo sa braćom Hrvatima u pogledu sjedinenja, nije nego logična posljedica zadarske resolucije.

A činimo to i s razloga što vidimo da onamo preko Velebita živi jedan narod kao što je i u Dalmaciji te nas naša razvijeno narodno osjećanje goni da mu se približimo.

Biankini cieni, da svaki zastupnik nekim čuvstvom osobita zadovoljstva i veselja stupio danas u ovu čednu, ali jur historičku dvoranu, gdje pučki predstavnici mal ne od pol vieka

brane prava i zahtjeve drevne kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. To čuvstvo pobudjuje u nama znamenitost velikog i neobičnog čina, što danas vršimo podastriču našu adresu pred prestolje N. V. našega premlisli-voga kralja.

Ujedinjenje, samostalnost i sloboda, to je vrhovni cilj svakog svietnog narodnog organiza, a to je alfa i omega i svekolike naše politike.

Iztaucujem toga glavnog zahtjeva sabor ostaje vjeran svojim prvobitnim tradicijama i pred celim svietom svietno izjavljuje, da i danas Dalmacija ne čeka oživotvorenje svega prava, te svoga političkog i ekonomskog uzkrusno od bilo kojih prolaznih protivničkih vlada i nenaravnih političkih sistema, nego da to oživotvorenje ona čeka od moćne i pravedne rieči svoga obljubljenoga vladara, koji je prvi vrhovni čuvalac narodnih amaneta.

Radi aktuelnog momenta i svoje znamenitosti ne samo za kraljevinu Hrvatsku nego za sve južne Slavene, okupljene u ovoj monarhiji, najvažniji je bez sumnje treći dio naše adrese, onaj dio koji se odnosi na veliki sudbonosni događaj, koji se pred godinu dana obavio aneksijom Bosne i Hercegovine habsburškoj monarhiji. Sve što adresa o tom događaju kaže, odgovara modernom narodnostnom pravu, čuvstvu i položaju našega naroda hrvatskog i srbskog imena; ali sve to nije još podpuno, onaj valjda ni dostatan prama današnjim političkim prilikama u monarhiji, kô što je to govnik iztaknuo i u adresnom odboru. Možda se ova nepodpunitost ima pripisati lakonizmu, kojega se je odbor držao pri sastavljanju adrese.

Zalostna je, ali nepobitna činjenica, da do sada ni iz daleka ne izgleda, do su Bosna i Hercegovina anektirane za to, da osiguraju dinastiji kraljevinu Dalmaciju, kako se je to razlagalo prije zaposjednuća Bosne i Hercegovine i pri skla-panju berlinskoga ugovora, i da joj dadu prirodno zaledje. Ne izgleda, da su te zemlje pripojene ni za to, da se po jednom upravom okupi pet milijuna darovita naroda jedne krvi i jednoga jezika, te da pod blagim okriljem kralja Hrvatske, Dalmacije i Slavonije slobodno žive i da se politički i ekonomno bujno razvijaju. Nego naprotiv izgleda, da je aneksija uzleđila za to, da se one dvie krasne zemlje bace u žvala nezasiitnih pohlepa Njemaca i Magjara, ali osobito Magjara. Govornik sa je čutio uvredjenim i nepravedno ponizhenim, kada je u aktima za aneksiju, u zakonskim osnovama prikazanim parlamentima i u raznim drugim prigodama uvidio, da se spominje i to i ovo, da se dopokon svojata Bosna za Magjara u ime nekog fantastičnog naslova „kralja od Rame“, a da se nigdje ni jednom rieću ne spominje kraljevina Hrvatska, koja je kroz više vjekova bila u najtesnijem državnopravnom odnošajima sa Bosnom, koja je za oslobojenje Bosne na potoke krvi prolila i koja je i danas sa Bosnom i po rudu i po jeziku i po kontinuitetu teritorija najtesnije i nerazdruživo spojena.

Govornik kaže, da je daleko od njega svaka misao namećanja ili prisvajanja — ali je uvjeren da valja izbijati klin klinom, te da prama magjarskim aspiracijama na Bosnu u ime Stjepanove krune mi moramo ovdje visoko naglasiti, da za toga prava nema, a ako se ima govoriti o državopravnim odnošajima sa Bosnom, da je Hrvatska tu i da ju se ne smije mimoići bez povrjede historičke istine i pravice. Za to bi on bio želio, da adresa naglasi još jednu okolnost na uzluk magjarskih pohlepa, naime da je cio akt aneksije proveden i proti pravima kraljevine Hrvatske i proti tradicijama habsburške dinastije.

Ovo je prvi put, da habsburški vladari zadobiveni bosanski teritoriji ne pridružuju odmah kraljevinu Hrvatskoj. Iznosi povjestne činjenice.

Zašto se ovoga puta nije ko u prošlosti postupalo, suviše je da kaže. Pogubne i fatalne tendencije, koje izbijaju poslie aneksije, svakomuo su jasne.

Hrvati i Srbi upozoreni na pogibelj koji im prieti, znati će što im je složno raditi i u anektiranim zemljama, a da spase očinski grov, koji im bezdušni tudjinac hoće da zapali nad kraljom.

Prelaziti zatim na zadnji dio adrese, ekonomski koji se osobito bavi željezničkim svvezama sa Bosnom—Hercegovinom i sa monarhijom preko Hrvatske.

Mi moramo žalošću ovdje naglasiti, da kod tudjinskih vlada u ovoj monarhiji mi ne nalazimo nigdje dovoljne pomoći ni za naše političke ni ekonomske pravedne zahtjeve. Ako čim prije N. V. naš premlislioti kralj odlučno ne izstupi u našu obranu svojom možnom rieći, naša je propast neizbježiva. Još nas uzdrži samo nada u njega, pravedna i mlislostiva.

Pri zaključku hoće da odgovori dvie rieči zastupniku trgovacke komore zadarske. Njegovo jutrošnje razlaganje učinilo je čudan utisak. Ko jedan fonografski govor, koji je bio izrecen odtrag 50 godina! Iz njega je progovarao stari duh jedne generacije, koja je jur zakopana.

Aneksiju Dalmacije Hrvatskoj bila bi već uz-
sliedila g. 1861., da se tal. stranka ne bude stala
u službu bečke vlade. Dogadjaji nisu se baš
razvili onako, kako nam ih je g. Salvi jutros pri-
kazao. Neumitna povjest drugacije nam ih pri-
kazuje.

Najzgodniji čas za aneksiju prošao je izgub-
ljen. A zajim je nadošao dualizam, koji nas je
sapeo gvozdenim sistemom, iz kojega teško van
bez velikog uzdrmanja ili lagane dluze evolucije.

G. Salvi spomenuo je i željeznicu Aržano-
Bugojno, te je predbacio zastupnicima dalm. u
Beču, kao da i oni nose krivnju, što ta pruga
jos nije sagradjena.

Prigovor je netemeljit. Da je zast. Salvi bio
na položaju naših zastupnika bio bi i on jed-
nako postupao. Kriv je sistem. Eto mi vidimo, da
nam je sveza sa monarhijom preko Hrvatske za-
jamčena u jednom od najznaemajitih državnih
akta, u nagodbi, pa ipak neće da ju grade. Opazka
je Salvia bila neumjesta.

Zastupnik Salvi kazao je u svomu govoru,
da bi nas u Hrvatskoj čekalo robstvo, da bismo
mi svi svršili „in domo Petri“. Nu on ne vodi
računa, da kad dođe sretni čas sjedinjenja,
Dalmacija bit će pozvana da kaže svoje uvjete.
Kad taj čas dođe, znači će, da mi više nećemo
stjenati pod jarmom, nego da su i za nas svanu-
li dani pravice i slobode. Što neka dade Bog čim
prije!

Drinković također odgovara Salviu,
da je talijanska većina god. 1861 bila u službi
austrijske vlade. Čudnovato je, da oni prosvje-
duju proti narodnom jedinstvu u pogledu Bosne,
oni koji hoće da su pripadnici ovologa naroda,
koji je porušio toliko republika i kraljevina u ime
narodnog jedinstva. Fali im iskrenosti. S jedne
strane odbijaju i misao da čekaju spasa od Italije,
a s druge sprječavaju svaki naš rad. Vole okove
i sebi i nama. Kad bi oni bili ljudi slobode,
drugacije bismo se mi s njima razgovarali. Ba-
ković se u ovom ne odalčuje od Talijana. I
njega razaruje naša adresa, premda ta adresa ne
traži drugo nego da kralj pozove na okup pre-
stavnike naših zemalja, pa da sporazumno odluče
o svojoj sudbini. Po tomu pruža se prigoda, da
se mi možemo kao slobodni ljudi dogovarati i
sporazumiti. Neka nam se kažu bolja sredstva,
pa ćemo se i mi prilagoditi. U katalizme ne
vjerujemo. Naša adresa sadrži prosvjed proti
svemu što se događa u Hrvatskoj. Progovaramo
kao ljudi slobodni i nezavisni, pa i za onaj dio
naroda, koji je ovih dana bio progonjen u Hr-
vatsku. Kod Hrvata i kod pravaše odlučuje razum
i ljubav, a ne mržnja.

Odbija od pravaških zastupnika prigovore,
da oni rade „ad captandam benevolentiam“ bilo
koga. (Ovaj govor doniet kome posebno).

Tresić. Dvie su adrese predložene sa-
boru. On ne bi načelno glasovao u ja jednu
za drugu, jer se izlaže pogibelji, da sabor
kô obično ne dobije odgovora. Dogodit će se,
da će naša adresa izginiti u kojoj rotarnici u
Beču, a da neće ni doći pred kraljevo lice. A to
ponizuje sabor. Ipak ga jedna druga velevažna
okolnost sili, da glasuje za adresu većine, a baš
istil razlog da ne glasuje za onu pravaške manjine.

U adresi većine i naša braća Srbi traže
sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom; što viviše
traže da nitko ne smije odlučivati o sudbini Bosne i
Herceg. mimo volje onoga narodakoji stanuje u
trojnoj kraljevini i koji s onim u Bosni i Herce-
govini sačinjava jednu geografsku i narodno tijelo.
To je po njegovu sudu dogadjaj, kakvog još u
ovom saboru nije bilo. To je ugaoni kamen
budućnosti Hrvata i Srba, na kojemu će se s
vremenom moći sagraditi pobuna sgrada našeg
jedinstva i naše slobode.

Baš s toga razloga mora odbiti adresu
pravaša.

Ako se pravaši drže samo historičkog prava,
mogu li s toga gledišta zanekati, da južni i
iztočni dijelovi Bosne i Hercegovine nisu pripadali
kraljevini Srbiji? Taj njihov postupak pokazuje
nesnošljivost. A kako ćemo mi tražiti simpatije
svieta, ako se sami, pram robovi, pokazuju
nesnošljivima kao Magjari, prama Srbima?

Na upadice D.ra Drinkovića odgovara,
da nije spočitno pravaškoj stranci nikakve koristo-
ljubive svrhe, ali ne može biti uljudan za čovje-
kom, koji ga je u svojem organu oklevetao, da
se je nudžao za čefa Pressbureaua u ministar-
stvu vanjskih posala, biva za austrijskog špijuna.

Drinković za lični čin, odgovara Tre-
sću, da on te lične objede nije dobio, a nije
se smatrao dužnim da daje opovrgnuti u listu
nešto što je tvrdio jedan upivni član demokratske
stranke u Dalmaciji D.r Mile Vuković. Gosp.
D.r Tresić može se obratiti njemu za razjašnjenje.

Prezlazi se na glasovanje.
Predsjednik stavlja na glasovanje naj-
prije adresu pravaša, Pada, jer glasuju za nju
samo 6 pravaša. Oni izlaze iz dvorane. Za tim
stavlja na glasovanje homogijalni dio adrese
(primljen jednoglasno), pa dio koji se odnosi na

aneksiju Dalmacije Hrvatskoj (primljen većinom
glasova, glasuju za svi Hrvati i Srbi, a proti
Talijani), pa na dio koji se odnosi na državno
uređenje Bosne i Hercegovine (glasuju za
svi Hrvati i Srbi, a proti Talijani) i na koncu
zadnji dio o gospodarskom stanju i željeznicama
(primljen jednoglasno).

2. Izbor članova zemaljskoga odbora.
Glasuje se ceduljama. Iz sreza velepreznika
predano je 10 cedulja: 5 za D.ra Jerka pl. Tom-
masea, a 5 bielih. Iz sreza gradova i trgovačkih
komora predano je takodjer 10 cedulja: 5 za
D.ra J. Machieda, a 5 bielih. Iz sreza vanjskih
občina predano je 19 cedulja: 12 za D.ra N.
Katnića, a 7 bielih. Od celog sabora predano je
39 cedulja: 22 Za Vladimira vit. Simića i Antuna
Radića, a 17 bielih.

Time su izabrani jednoglasno: D.r Tom-
maseo, D.r Katnić, V. vit. Simić i A. Radić.
Pravaši, samostalna organizacija Hrvatske stranke
i Talijani dali su bile glasovnice.

Zamjenicima su izabrani: M. Radimiri, J.
Biankini, L. Borčić, J. vit. Kulišić i T. Brajković.
3. Izvještaj finacijskog odbora o pokrajins-
kom doprinosu za uzdržavanje stručne škole za
obrtničko risanje u Zadru, sredstvima zaklade
Bakmaz.

Drinković čita izvješće finacijskog
odbora koji predlaže saboru zaključak, da se
obveže sutjecati za uzdržavanje ove škole go-
dinišnim doprinosom od 1500 K, ali pod uvjet
da bude u toj školi ustanovljena i provedena
ravnopravnost hrvatskog jezika sa talijanskim u
obuci, u upravi i u vanjskim obilježima. U
obrazloženju iztiče se, da je u štatutu predvi-
đeno, da će joj nastavni jezik biti talijanski, a
po tom je izključen hrvatski, što je od štete
koli za naše mladiće, toli za mladiće talijanskog
jezika. Pošto je za uzdržavanje ove škole po-
trebit doprinos države, pokrajine, občine i trgo-
vačke komore — sve ustanove u koje većim
dielom doprinya u ovoj zemlji hrvatsko pu-
čanstvo — ta je promjena nužna i pravedna, a
i po postojećim propisima lako izvediva. Odluka
dvorske kancelarije 21 svibnja 1841. (zbirka
sud. zak. br. 541) predviđa mogućnost promjene
odredaba zaklade od strane administrativnih
vlasti. I razsuda upravnoga sudišta 2
svibnja 1894 br. 1729 izriče, ako se usled pro-
mijenjenih prilika ne može podupnu postići svrha
kojoj je zavještaj namijenjen, da je tada zakladna
vlast pozvana da odluči kako bi se odredba
oporučitelja mogla zamjeniti s drugom, koja bi
se prvaj najviše približila. (Primljeno).

4. Drugo čitanje zakonske osnove kojom
se preinačuju §§. 39 i 40 pokr. zakona od 18
jula 1895 o uređenju pravnih odnošaja učitelja
kod javnih pučkih škola.

Matulina čita izvješće školskog odbora,
koje predlaže promjenu § 40, tako da ova za-
konska osnova glasi: § 39. Računat će se u
mirovinu ova godišnja plaća, što ju učiteljska
lica uživaju neposredno prije umirovljenja. Pe-
togodišnje doplate i doplate za upravljanje
smatraju će se kao česti godišnje plaće. § 40.
U vrijeme službe računna se doba, koje je učitelj
po položenom izpitu usposobljenja proveo u
kojoj javnoj pučkoj školi, pa još i dvie godine
koje je služio s izpitom zrelosti. Učiteljima, koji
su položili izpit zrelosti do god. 1907, računat
će se u mirovinu 3 godine službe s izpitom
zrelosti. Prinos mirovinskog zakladi 2 po
sto za 2, dotično 3 godine službe s izpitom
zrelosti plaćat će se na prvaj plaći uživanoj
nakon prvog izpita usposobljenja. Prekinuće
službe ne priči računajući mirovine, samo ako
bude dokazano, da nije proteklo s krivice ili
s diela dotičnog učiteljskog lica. (Primljeno).

5. Izvješće kojim zemalj. odbor dostavlja
molbu poljodjelskog vieća za doznaku od 100.000
K kao prometnu glavnicu za polj. poslovnicu.
Simić čita izvješće i predlaže ovaj za-
kjučak: Daje se nalog zemaljskom odboru, da
na molbu poljodjelskog vieća za doznačenje
prometne glavnice od 100.000 K za poljodjelsku
poslovnicu obavi potrebite izvide u smislu nje-
gova izvješća. (Primljeno).

6. Izvješće, kojim zemalj. odbor dostavlja
molbu poljodjelskoga vieća da bi pokrajina
uzela na se gradnju prostorija za poljodjelsko
vieće, poljodjelsku poslovnicu i uljarski odsjek.

Simić čita izvješće i predlaže, da sabor
prihvati ovaj zaključak: 1. Pokrajinska zaklada
ima sutjecati u nabavi zemljišta i u gradnji
prostorija za poljodjelsko vieće sa iznosom od
70.000 K izplativih u desetogodišnjim obrocima
od 7000 K svaki, predpostavkom, da će se
dotične nekretnosti uknjižiti u javnim knjigama
na ime zemaljske zaklade kralj. Dalmacije. —
2. Uoblašćuje se zemalj. odbor, da intervencija
u pogodbi, što se ima sklopiti medju proda-
vateljom občinom zadarskom i poljodjelskim
viećem i da jamči izplatu kupoprodajne cene.
Izplate, koje bi u to ime izvršila pokrajinska
zaklada, uračunale bi se u doprinos ad 1. —
3. Neka zemalj. odbor uputi polj. vieće, da

sastavi nacrt i trebovnik, saslušav u smislu
odpisa 18 svibnja o. g. ministarstva poljodjel-
stva i ministarjalnog konsumenta Artmana, te
da ih podastre, iza kako budu odobreni od
zemalj. odbora, sa finacijskom osnovom c. k.
ministarstva molbom, da doznači odmah polj.
vieću doprinos občan za ovu godinu do mak-
simalnog iznosa od K 5500 i da izoli konkretno
obebači što obilatiju godišnju podporu za 10
godina. (Primljeno).

Predsjednik preskače 7. tačku dne-
vnog reda.
8. Prvo čitanje zakonske osnove o pre-
nac, zakona od 28 uljuka 1875 glede predjel-
nog puta na otoku Korčuli.

Radić čita izvješće zemalj. odbora, kojim
predlaže saboru na prihvat zakonsku osnovu,
po kojoj smatrać će se predielnim put što je
djelomično već sagradjen, a djelomične ga se
još ima sagraditi od Korčule preko Žrnova,
Pupnate, Kčare, Smokvice i Blata do Veletuke,
sa ogranicama od Blata do Prigradice, a od
Smokvice do Brne na otoku Korčuli (Km 56).
Za troškove gradnje dopriniti će: 60% država,
25% pokrajina, a 15% zanimane občine. Uz-
državanje ostat će na teret pokrajine i zanimani-
h občina, u razmjeru duljine puta, prolazećih
preko njihova područja.

Primljeno u svim čitanjima.
Predsjednik zaključuje sjednicu u 9 s.
Nastajna sutra u subotu 10 listopada u 9/2
sati u jutro.

Sjednica dne 16. listopada.

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjed-
nicu u 10 sati i 30 časa prije podne.
Podnose se upiti na vladu t. j.

Biankini: o putu Obod-Cavtat; o iz-
kupu težaka na Šipanu, na Mletu i drugodje u
zemlji od dobara c. k. demanija; o ukinuću
feudalnih odnosa u Vrgadi.

Kunjašić: o poštarskom uredu u Osko-
rušnu.

Prodan: o podpori selu Sutomišćici; o
banaru u Novljari i Lunu; o paušalu pošta-
rskom uredu u Čilipima.
Baković: o crkvi u Ivoševcima.
Machiedo, tajnik, čita prešni predlog
zast. Lupisa, koji glasi:
Opunomoćuje se zem. odbor kraljevine
Dalmacije, da u poslu doprinosu pokrajine ob-
ćini Korčulanskoj, koja se je obvezala po-
dignuti zgradu obrtničke škole, te je ministar-
stvo odredilo, da je u Korčuli ustanovi, po-
dieli obćini Korčulanskoj doprinos prama uvi-
djavnosti i potrebi iz zaklade bivše niže gimna-
zije u Korčuli, iz koje danas pokrajina dopri-
naša K 6235 za postojeći strukovno tehnički
tečaj, a koji tečaj će ustanovljenjem obrtne
škole prestat.

Namjешtinski podpredsjednik Tončić,
odgovara na razne upite, izmedj kojih i na upit
čas. zastupnika Dr. Drinkovića i drug.:
Hoće li se vlada zauzeti, da se vojnička tro-
godišnja služba u vojsci, odnosno četvergodi-
šnja u ratnoj marnarici snizi na dvogodišnju,
odgovara, da se kao što je poznato, središnja
vlada od davna bavi svedenjem obstojeće tro-
godišnje vojničke službe na dvogodišnju.
Odnosnim zakonskim predlogom imati će
da se zabavlja nadležno zakonodavno tijelo ne-
tom mu bude prikazan.

Predsjednik pozivlje Lupisa, da ob-
razloži prešnost svog predloga.

Lupis. Nada se, da neće nitko biti
proti prihvalu predloga. Obćina Korčulanska još
odprije je tražila, da se osnuje jedna obrtna
škola, i vlada bila je na to pristala, ali pod
uvjet, da se obćina ima misliti za neke
troškove, kao za pomješća i drugo. To bi bilo
za obćinsku ekonomiju vrlo težak teret. Ali
opet bilo bi izlaza u ovom pitanju, i to bi
bilo, da se ukinu oni stručni tečajevi i da na
njihovo mjesto stupi obrtna škola; zemaljski bi
odbor dao potrebni namještaj. Kaže, da je
Korčula vrlo obrtan grad; tu su od vjekova
cvjetali razni obrti; prvi medju svima kama-
narstvo i gradjenje brodova. Danas ova dva
obrt nesu više na prijašnjem sjajnom stepenu
razvika, pa bi trebalo, da bude jedna obrtna
škola, u kojoj bi oni radnici dobili jedni veću
naobrazu, usljed koje bi njihov obrt mogao
napredovati.

Prešnost je stavljena na glasovanje i prim-
ljena.

Otvorena je razprava u prvom čitanju.
Zaffron. Govori o korčulanskom škaru
i kako se sva Dalmacija njim služi; ali u se
radi još po starome. Ovine zastaju u razviku
ovoga obrta doniet će lieka obrtna škola, koja
je u isto doba biti od jednake koristi i kor-
čulanskom kamenarstvu. Ali s obzirom na fi-
nancijske prilike občine, ove ne može da pod-
nosi sav taj nov teret. Pokrajina, kad bi na
se primila jedan dio troška, imala bi opet

jednu korist, jer ukinućem sadašnjeg tehničkog
tečaja ne bi više imala da se misli za miro-
vine onih učitelja. Preporučuje saboru da pri-
hvati Lupisov predlog.

U drugom čitanju govori
Kunjašić, koji iztiče veliki interes, koji
bi imao ne samo grad Korčula od take obrtne
škole, nego i ciela Monarhija. Preporučuje
predlog.

Predsjednik stavlja na glasovanje
predlog zast. Lupisa. — Primljeno.

Predsjednik, pozivlje zast. Mihajle-
vića da obrazloži prešnost svog predloga.

Mihaljević. Kaže da je danas uoči
zatvora sabora prekasno baviti se ovim pita-
njem. Zato neka njegov predlog dospije barem
na zemaljski odbor. Prešnost, kaže, po sebi se
opravdava.

Nitko ne uzimlje rieč. Prešnost je prim-
ljena. Zatim je i sam predlog primljen već-
inom glasova.

Prezlazi se na dnevni red.

1. Drugo čitanje zakonske osnove, kojom
se očituje predjelnim put što se ima sagraditi
od priključka državne ceste sa Rodičevom
cestom kod Podgore preko Živošća-Drvenika
Zaostroga-Graca-Bačine-Pline i Borovca do sre-
dazemne državne ceste kod Novih sela sa
ogrankom od Crod vira do malog Prologa.

Mitrović, izvjestitelj, čita izvješće.

Vuković iztiče veliku važnost ovoga
puta i iznosi sve faze, kroz koje je prošla
osnova o ovoj gradnji. Govori o ekonomskim
neprilikama občine, te predlaže, da ona bude
oslobodjena od prinosa. Čita predlog koji glasi:
Da se slovo b) čl. II. preinači u smislu
da bude glasio:

Za dio puta što bude sagradjen u po-
ručju občine opuzenske dopriniti će država
63% a pokrajina 37% odnosno potrebitine.
Čita zatim slieduću rezoluciju:

Daje se nalog zem. odboru, da prouči pi-
tanje o izgradnji jednog predjelnog kolnog
ogranka sa zgodnog mjesta projektirane pre-
djelne ceste Podgora-Živošće-Novasela preko
područja občine Opuzenske do Komina od-
nosno Opuzena, te da u nastajnom zasjedanju
iznese visokomu saboru konkretne predloge.

Radić. Kaže, da su se za odmjerenje
prinosa uzela u obzir sve okolnosti, tako da se
ne može reći, da razdioba prinosa nije pra-
vedna. Protivi se promjeni § II. Što se pak
tiče rezolucije o onom ogranaku, nema što da
opazi.

Mitrović, izvjestitelj, ne pristaje ni on
na predlog Vukovića; jer, da se ona stavka
promieni, trebalo bi da se promieni sve.

Bez razprave primljen je čl. I, i čl. II.
slovo a).

Predsjednik iznosi na glasovanje
slovo b) po Vukovićevu predlogu, Pada. Za-
tim po odobrovu predlogu. — Primljeno.

Bez razprave primljeni su članci III. i IV.
te uvod i naslov zakona.

Primljena je zatim gornja osnova i u tre-
ćem čitanju.

Predsjednik stavlja na glasovanje
Vukovićevu rezoluciju, koja pada.

2. Izvještaj finacijskog odbora o konač-
nim računima za god. 1907. i 1908. zemljišno-
vjerijskoga zavoda kraljevine Dalmacije.

Zaffron izvjestitelj, čita izvještaj, ko-
jim se predlaže:

Sabor dalmatinski odobrava konačno ra-
čune zemljišno-vjerijskog zavoda kraljevine
Dalmacije, toli onaj za razdoblje od 1. siječnja
do 31. prosinca 1907, koli onaj za razdoblje
od 1. siječnja do 31. prosinca 1908.

Mihaljević. Govori o pouzdanju što
se mora imati u ovakav zavod, koji je nama
na čast i u isto vrijeme i na utjehu. Sa više
strana dižu se prigovori glede njegova poslo-
vanja, koji su donekle opravdani. U obće želio
bi, da se zavodu dade veći obseg bankovnog
poslovanja; njegov bi se poslovanje podstro-
učilo, ali bi trebalo i osloboditi ga birokratskog
duha, koji u njemu vlada. Zavod je pre-
već fiskalan prama ipotekama; to ne ide, to
spriječava njegovu djelatnost. Tuži se što, za-
vod ne daje predjuma na industrijalne zgrade;
kaže da je to žalosno.

(Svršetak saborske sjednice u dođućem broju).

Upit zastupnika Dra. Dulibića i drugova na
njegovu preuzienost g. namještnika.

Šibenska je luka savim zapostavljena u
pogledu brzih parobrodskih pruga. Nije se
još našlo, da se udovolji ni doisto čednom
traženju pučanstva, da bi bar jedanput na sed-
micu koji od brzih Loydov parobroda „Gauč“,
ili „Hohenlohe“ pristao u Šibensku luku. Pri-
ključak brzim parobrodima u Zadru sredstvom
parobrodica, ne odgovara ni malo potrebam radi
mnogobrojnih poteškoća, koje su svakome po-
znate.

Glavne tobožnje poteškoće što se iznašaju protiv zahtjevu Šibenskog pučanstva, da bar jedanput na sedmicu brzi parobrodi pristane u Šibensku luku, bile bi ove, da bi naime parobrod izgubio dva sata vremena i da je u onu luku težak pristup u noćno doba. Nu kad bi takav neznatan gubitak vremena mogao biti odlučan, što nije, malim povećanjem brzine, kratkom stankom u luci ili neznačajnim preuđenjem orara putovanja daje se lasno odstraniti tobožnja prva poteškoća; dočim što se tiče druge opaziti je, da ista ne postoji, a kad bi obstojala, da bi se svakako postavljenjem jedne lanterne više dala sasvim odstraniti.

Velika šteta i nepravda nanaša se Šibeniku takovim zapostavljenjem, kojim se omalovažuje grad i sprječava ga se u njegovom napredku i razvitku. Kad država silnim subvencijama uzdržava brze pruge, da se u našim primorskim gradovima razvije što življiji promet, upravo je nepojmivo i mora da ogorči ne samo Šibensko pučanstvo, već svakog razboritog čovjeka, što se zapostavlja jedan od najvažnijih i najprometnijih gradova uzduž dalmatinske obale.

S toga smo dužni upitati njegovu preuzvišenost gospodina namjestnika:

Nalazi li vaša preuzvišenost pravednim i nužnim, da se udovolji traženju grada Šibenika, da jedan brzi Lloydov parobrod „Gauč“ ili „Hohenlohe“ bar jedanput na sedmicu pri odlasku i povratku pristane u luku Šibensku, i kani li se kod nadležnih faktora zauzeti, da se tom traženju udovolji?

Političke vesti.

Otvorenje carevinskoga vieća. Na 20. o. mj. pod zlim auspicijama otvarilo se carevinsko vieće u Beču. Otvarilo se pod dojmom demisije čeških ministara radi sankcioniranja t. z. zaštitnog zakona, koji je glasovao u četiri čisto njemačke provincije. Sankcioniranje toga zakona smatraju Česi najvažnijom borbe na život i smrt. Na 18. o. mj. su čitav dan vječale češke stranke o svojoj taktici. Bilo je dogovora i sa ministrom Začekom. Ti dogovori još nisu svršili, a inače se ne može doznati, što li Začek i Braf demisionirali ili će tek predati demisiju u onom ministarskom vieću, u kojem bude odlučeno, da se preda kralju na sankciju odnosno zaštitni zakon. Još se takodjer ne zna, hoće li svi Česi započeti sa obstrukcijom ili ne će.

Ugarsko krunsko vieće. Na 20. o. mj. se u Beču obdržalo ugarsko ministarsko vieće pod predsjedanjem kraljevima. Tom su krunskom vieću prisustvovali svi ugarski ministri. Svrha je ovom vieću jasna, kralj će učiniti posljednji pokušaj, da sklone sadašnji kabinet i koaliciju, da ostanu na vladi. Ova odluka kraljeva došla je nenadano i neočekivano. Ovo pak dokazuje, da je kralj kovačno odlučio riješiti sadašnju krizu. Ovo je svakako posljednji pokušaj vladareve učinen na vodje sadašnje parlamentarne većine, da riješe pakt i provedu izbornu reformu. Sutrašnje će ministarsko vieće biti s toga važan historijski događaj u političkoj povijesti Ugarske, a ujedno znači odlučni momenat za preokret u sadašnjoj krizi. Ako se ministri budu dali skloniti auktoritetom kraljevima, te ostanu na okupu, a to je danas jedina želja kraljeva, to će oni provesti izbornu reformu i tako još kratko vrijeme ostati na vladi. Ako pak u sutrašnjem krunskom vieću izjave ministri, da ne mogu pristati na želje i predloge kraljeve, kralj će biti prisiljen, da pokuša rješavanje krize sa svojim pouzdanici ma izvanšadanje parlamentarne većine. Tim bi sadašnja kriza dosegla svoj katastrofalni vrhunac, a u ugarskoj politici započelo bi novo, a možda i sudbonosno doba za magjarske šoviniste.

Promjena dinastije u Grčkoj. Jučer je stigla iz Atene vijest, da je grčki parlament svrgnuo dosadašnju kraljevsku dinastiju, a zaključio izabrati jednog njemačkog princa za kralja. Još ne znamo, da li na ovo vijest imade i štogod istine, jer je vrlo čudna ova nagla promjena, kad se baš zadnjih dana javljalo, da je položaj dinastije osiguran. Kada bude spomenuta vijest službeno potvrđena, onda ćemo se nešto više osvrnuti na prilike u Grčkoj.

Iz grada i okolice.

Gosp. Vjek. Štrekelj, zastupnik na carevinskom vieću, brat Slovenac, upravio je našoj občini sljedeću brojavku: „Pri otvoru nove realke Šibeniku čestitam srdačno, također gradskom njegovom zastupniku i načelniku, koji su uložili za postignuće iste sve svoje sile.“

Svečani otvor c. k. realke obavlja se sutra u jutro po ovome rasporedu: U 9 i pol sati u stolnoj bazilici tih sv. misa, koju će odčitati presv. biskup Dr. Puljić. Nakon mise pjevanje „Pridji, duše...“ iz crkve kreću djaci i pozvanici, (kojima je mjesto sakupljanja na-

značeno pred bazilikom) u zgradu realke. Dvorana određena za ovu prigodu okićena je. Tu upravitelj g. Ježina pozdravlja najprvo pozvanike. Govore za tim predstavnik pokraj. škol. vieća i drugi, koji se javi, a na posljednju upravitelj zahvaljuje učesnicima i završuje uz ostalo klicanjem Njeg. Veličanstvu. Glazba u predsoblju udara „Carevku“. Nakon toga pozvanici se razilaze, za njima djaci, a glazba ide udarajući vesele koračnice preko grada. — Na večer oko 5 sati „Šibenska glazba“ izvodi koncert pred zgradom realke.

Gradjanski nadzorni odbor nad učenicima imao je sinoć opet sastanak, na kojemu je najprvo predsjednik mu Dr. Krstelj izvijestio o tome, kako ministarstvo za nastavu nije našlo da odobri ustanovljenje drugog razreda pri Šibenskoj realci, i ako su za to vojevali tako važni razlozi. Prešlo se za tim na pitanje sutrašnjeg svečanog otvora zavoda, te je u tom polučenu podpun sporazum glede sudjelovanja odbora kod te svečanosti. Pri koncu pretresalo se na dugo o pitanju podpomaganja siromašnih djaka, te se zaključilo poradići oko osnivanja posebnog „pripomoćnog društva za djake srednje i stručnih škola u Šibeniku“. Pravilnik za to društvo bit će uskoro poslan vladi na odobrenje, a medju to će se već članovi upisivati.

Lična viest. Ima više dana da boravi u našem gradu Splitski biskup presvjetli pragospodin Filip Nakić, kod našeg pres. biskupa. **C. k. kotarska pjenecija.** U posljednjem broju donosimo interpelaciju prikazanu u saboru o neurednostima kod ovog ureda. Da upodpunimo činjenice ondje navedene, u jednom od narednih brojeva pozabavit ćemo se napose ovom ustanovom, i tako ćemo u još bo- ljem svjetlu prikazati nesnosne prilike, koje nastaju za naše radništvo usljed drskog postupanja pjenecničkog upravitelja i liečnika.

Iz gradjanstva primamo tužbu, da umobolni iz pokraj. ludnice idu slobodno gradom i obavljaju razne službe. I ako tihi i na oko nepogibeljni, mogli bi ipak nenadno ugroziti javni mir, pa se ne smatra razboritom prepuštanje slobode takovim osobama. Do koga je neka to prepričati unapred.

Gradjanska škola još nam je uvijek zatvorena. Ništa još nije određeno da bude pretvorena u žensku. Čudnovato! Kad se ima što za Šibenik odrediti i učiniti, onda to ide sve kao namazano! — Svaka strpljivost ima svojih granica!

Saborska izvješća dovršit ćemo u narednom broju, što bismo bili učinili već s današnjim, da nije drugog tolikog gradiva.

Suplentom kod ove c. k. realke bio je imenovan gosp. Stjepan Orhanović iz Oskorušnog na Pelješcu. Nastupit će službu odmah.

„Ubožkom Domu“ udjelio je veleuč. g. Gjino Marasović K 387. Uprava mu najsrdačnije zahvaljuje.

Trebao bi da prestane već jednom onaj ružni — da ne rečemo što drugo — običaj, da se dnevno sa prozora raznih kuća u gradu otreša prašina krpom ili bud kojim rukljem, pa napokon i ona sa sagova, tako da na prolaznike pada ciele magla one sitne nečisti na štetu i opasnost javnog zdrastva, a na sramotu svakoga stranca, koji te nepodobštine opaža. Redarstvo bi imalo strogo na to pripaziti, i javiti svakoga bez obzira koji to ponovi, da bude oparen kako treba.

„Šibenska glazba“ svirat će sutra u nedjelju pred zgradom c. k. realke u 5 sati poslie podne. Program: 1. Koračnica — Pittoni, Vend. Kopetsky; 2. Overturea Orpheus, Offenbaer; 3. Slavenska ballada solo za bombardinju, Šebek; 4. Slovansky ples br. 7., Antun Dvoržak; 5. Vilja pjesma za flügelhornu iz operete „Vesela Udovica“, Fr. Lehar; 6. Koračnica: Pozdrav iz Bosne, Ed. Wagner. Početak u 5 sati po podne.

Pokrajinske vesti.

Novi generalni ravnatelj „Dalmatie“. Cimadorij demisionirao. Gosp. Mate Šarić izabran je generalnim ravnateljem „Dalmatie“. — Tim ovo pitanje riješeno. Gosp. Mate Šarić, dugogodišnji Lloydov opravnik u Metkovićima, poznat je kao osoba na mjestu. Bio je neko vrijeme i zastupnik na pokraj. saboru. Uvjereni smo da će se on svim marom zauzeti, da ovo društvo „Dalmatia“ ne bude davalo povoda opravdanim tužbama pučanstva.

Nova katedra na bogosloviji. Ovom školskom godinom ustanovljena je na katoličkoj bogosloviji u Zadru nova katedra: za filozofiju i dogmatiku. Ima više natjecatelja.

Za hrvatsku školu na Rieci. U nedjelju u 3 sata po podne bito je na Sušaku pouzdan sastanak riečkih Hrvata za hrvatsku školu na Rieci, koji je savzao nar. zast. gosp. Erasmu Barčić. Sastanku je prisustvovalo oko 200 gradjana iz raznih stališa.

Iz hrvatskih zemalja.

Klub „Hrvatskih Književnika“ u Osijeku. 3. listopada 1909. sastali se hrvatski književnici i prijatelji hrvatske književnosti u Osijeku na dogovor glede osnutka kluba „Hrvatskih Književnika“, koji bi „promicao hrvatsku zdravu književnu i hrvatski jezik, izdavao zabavne i poučne knjige moralne i literarne vrijednosti i priredljivo i zabavno-literarnu posijela“. Sastanak, na koji je došlo dosta prijatelja liepe književnosti, otvorio je Rndolf Franjin Magjer, pozdravivši sve prisutne i razloživši svrhu kluba, koji bi prema gore spomenutoj svrši imao koji zbiližiti javne radenike, i toli omiliti hrvatsku književnost, da švia publika upravo osjeća potrebu kupovati i čitati hrvatske knjige i tako iztisnuti tudju književnu silom naruiti. Pročitanu pravila su uz malu preinaku prihvaćena i poslata će se na odobrenje zemaljskoj vladi u Zagrebu. — U upravni odbor kluba „H. K.“ izabrani su sljedeći: predsjednik Franjo Sudarević, podpredsjednica Marija Pinterović, tajnik Rudolf Franjin Magjer, blagajnica Josipa pl. Glembay, odbornici: Luj Varga-Bjelovarac, Ante Evetović (Mirosljub), Dragan Melkus, Josip Vražić, — Članovi redoviti (može biti svaki hrvatski književnik) plaćaju godišnje 12 K, podpomazući 6 K, a prijatelji po volji s većim iznosom. Svi članovi dobivaju klubske publikacije besplatno. — Tajništvo (Osijek, 1. Gajev trg 4.) najpripravnije obavješćuje sve o klubu „Hrvatskih Književnika“ i puima prijavu članova.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Obznana.

Kod c. k. pješačke domobranske pukovnije br. 23 u Šibeniku ima se putem ponude nabaviti kruh i zob za vrijeme od 1. siečnja do 31. prosinca 1910., a drva za gorivo za vrijeme od 1. rujna 1910. do 31. kolovoza 1911. (Potankosti vidi objavu).

Natjecatelji mogu i (za pojedine stvari) na razpravu doći.

Razprava će se obdržati: Za Šibenik na 10. studenog 1909. u „Hotelu Velebit“ III. kat.

Mach, Obht.

Br. 1659.

Oglas.

Kod c. k. gospodarskog ureda u Biogradu pri moru imade razpoloživo za prodaju prilično 600 kvintala žutog, običnog kukuruza ovogodišnjeg proizvoda.

Ponude, koje imadu sadržavati saželjenu količuku kao i cieniu, neka se pošalju istom uredu. BIOGRAD, dne 16. listopada 1909.

Od c. k. gospodarskog ureda.

2-3

STECKENPFERD --
od **SAPUN**
Ilijanova mlieka
najblazi sapun za kožu
koja i proti sunčanim pjegama.
Dobiva se svugdje.

Veliko skladište gotovih odijela za gospodu
Saisona 1909-1910
Pio Terzanović * Šibenik *
Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana pripjela od jedne glasovite krojačnice velika količina gotovih odijela i kaputa za gospodu. Ova se odijela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti ciena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.
Preporučujunc se bilježim se veleštovanjem
Pio Terzanović.

Šivači strojevi Singer

„66“

kupuju se samo u našim skladištima, koja su označena uvijek sa ovim znakom.

Ne treba se dati zavesti kroz druge oglase, koji imadu tu svrhu, da uz ime SINGER razpačavaju već upotrebljavane strojeve ili one kojeg drugog proizvoda, pošto mi ne preuštamo naših šivačkih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami obćinstvu razprodajemo.

Šibenik, glavna ulica. 5-10

ŠIRITE

„HRVATSKU RIEČ“

Objava.

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, najskoli trgovcima i obrtnicima, da sam naučio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se je dosle i za ovakove stvari moralo naše obćinstvo obraćati van pokrajine i podupirati svojim novcem tudja poduzeća.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uređena sasvim po zahtjevima moderne tehnike i biti će snabdjevana sa onim raznolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt. Prama tomu očekujem, da ću u ovom podhvatv biti izdašno podpomozhen t. j. počašćen cienjenim naručbama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

trgovač i posjednik.

Svoj k svome!

Svim našim trgovcima preporuča se najtoplije

„Gospodarska sveza“

centrala za ukupnu kupoprodaju u Ljubljani.

Registrovana zadruga sa ograničenim jamstvom. Zastupnik za Trst, Istru i Dalmaciju: Svetko Hanibal Škeri, Trst, Via Giorgio Galatti, Telefon 2110 Internbrn. Prodaje na veliko: grah, kupus, krumpir, žito, brašno, petrole, ulje, slamu i t. d.